

Grzegorz M. Bartosik

Symposium pneumatologiczno-mariologiczne "Duch Święty a Maryja", Częstochowa, 22-23.05.1998

Collectanea Theologica 68/4, 185-188

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

GRZEGORZ M. BARTOSIK, WARSZAWA

**SYMPOZJUM PNEUMATOLOGICZNO-MARIOLOGICZNE
„DUCH ŚWIĘTY A MARYJA”
Częstochowa, 22-23. 05. 1998**

W dniach 22-23 maja 1998 roku w Częstochowie w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego odbyło się Sympozjum Pneumatologiczno-Mariologiczne na temat: *Duch Święty a Maryja*. Organizatorami tego teologicznego spotkania było Polskie Towarzystwo Teologiczne – Oddział w Częstochowie oraz Katedra Mariologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

W sympozjum uczestniczyło około 70 osób z całej Polski oraz goście z zagranicy: Hiszpanii, Litwy, Ukrainy i Słowacji. W obradach wzięli udział ks. arcybiskup Stanisław Nowak, metropolita częstochowski, ks. bp Julian Wojtkowski z Olsztyna oraz ks. bp Edward Białogłowski z Rzeszowa – przewodniczący sekcji mariologicznej teologów polskich. Reprezentowane były główne ośrodki teologiczne kraju: Katolicki Uniwersytet Lubelski, Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie, Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego i inne. Z zaproszenia skorzystali także kustosze niektórych polskich sanktuariów maryjnych. Byli obecni studenci teologii: duchowni, siostry i bracia zakonni oraz świeccy.

Obradami kierowali ks. Teofil Siudy – prezes częstochowskiego oddziału PTT oraz o. Celestyn Napierkowski – kierownik katedry mariologii KUL.

Otwierając sympozjum, metropolita częstochowski ks. abp Stanisław Nowak zaznaczył, że te teologiczne obrady są odpowiedzią na wezwanie Ojca Świętego Jana Pawła II, by przedostatni rok przygotowań do wielkiego jubileuszu dwutysiąclecia chrześcijaństwa poświęcić czci i refleksji teologicznej dotyczącej Osoby Ducha Świętego. Przed częstochowskim sympozjum postawił więc zadanie ukazania roli, jaką w Historii Zbawienia odgrywa Duch Święty, dokonujący wielkich rzeczy w Maryi.

Podczas sympozjum wygłoszono 11 referatów oraz przeprowadzono dwie dyskusje panelowe. Układ referatów wskazywał na stopniowy rozwój myśli teologicznej dotyczącej relacji między Duchem Świętym a Maryją, począwszy od pierwszych wieków chrześcijaństwa aż do czasów współczesnych.

Obrady rozpoczął referat ks. dra Włodzimierza Cyrana z Częstochowy nt. *Więź Maryi z Duchem Świętym według świętego Łukasza*. Analizując kilka fragmentów pism Łuka-

szowych (Zwiastowanie, Nawiedzenie, Zesłanie Ducha Świętego, Chrztost Etiopczyka w Dziejach Apostolskich) prelegent wysunął i uzasadnił swoją główną tezę, iż scena Zwiastowania i przykład Maryi stają się dla Łukasza wzorem i modelem pokazującym, w jaki sposób chrześcijanin jest doprowadzany stopniowo do napełnienia Duchem Świętym.

Recepcję sceny Zwiastowania w okresie patrystycznym przedstawił o. Bogusław Kochaniewicz OP – Kraków w referacie pt. *Patrystyczna interpretacja Łk 1,35 i jej pneumatologiczno-mariologiczne odniesienia*. Autor zwrócił przede wszystkim uwagę na trzy podstawowe sposoby, w jaki Ojcowie Kościoła interpretowali wyrażenia: „Duch Święty” oraz „Moc Najwyższego”.

Kolejnym prelegentem był ks. dr hab. Józef Warzecha, profesor ATK i PWT w Warszawie. Tematem jego wystąpienia była *Relacja między Duchem Świętym a Maryją według teologów średniowiecznych*. Referent przytoczył najważniejsze ujęcia i wypowiedzi omawianej epoki, ze szczególnym uwzględnieniem wkładu szkoły franciszkańskiej i dominikańskiej.

Przedpołudniową sesję zakończył referat opracowany przez dr Danutę Mastalską (która nie mogła uczestniczyć w sympozjum osobiście) pt. *Maryja a Duch Święty w kazaniach franciszkanów doby saskiej*. Słuchacze mogli zapoznać się z barokowym bogactwem porównań i metafor polskich franciszkanów, mówiących o Maryi i Duchu Świętym. Referat w sposób szczególny wyostrzył problem konieczności teologicznej precyzji w omawianiu wspomnianej tematyki.

Sesję popołudniową wypełniły dwa referaty. Najpierw ks. dr Stanisław Gręś z Kwilic w wykładzie: *W jaki sposób zagraniczni teolodzy interpretują maryjno-pneumatologiczną myśl św. Maksymiliana Kolbego* omówił zasadniczo komentarze teologów włoskich i francuskich. Następnie zaś ks. dr Teofil Siudy wygłosił referat pt. „Panagion” i „Panagia”. *Więź Maryi z Duchem Świętym według Pawła Evdokimowa*. Prelegent rozpoczął swe wystąpienie od omówienia myśli antropologicznej prawosławnego teologa. Następnie w świetle tej nauki przedstawił jego myśl pneumatologiczno-mariologiczną, która współcześnie wywiera duży wpływ także na teologię Zachodu. Najważniejsza idea tej myśli to ukazywanie Błogosławionej Dziewicy jako całej przeobóstwionej przez Ducha Świętego (*Panagia*) oraz jako Tej, która stoi na czele świętości Kościoła niosąc Ducha Świętego (*Pneumatophora*).

Na obrady sobotnie złożyło się pięć referatów. Najpierw ks. lic. Kazimierz Pek MIC z Lublina przybliżył myśl pneumatologiczną Y. Congara, omawiając jego koncepcję *Per Spiritum ad Mariam*. Szczególnie ważne dla słuchaczy było przypomnienie podstawowej zasady francuskiego dominikanina, według której nauka o Duchu Świętym musi być nierozzerwalnie związana z chrystologią, antropologią i eklezjologią. Dopiero w takiej szerokiej perspektywie można mówić o relacji między Trzecią Osobą Trójcy Świętej a Maryją.

Z kolei o. prof. S.C. Napiórkowski OFMConv. przedstawił wyniki pneumatologiczno-mariologicznych badań Francuskiego Towarzystwa Mariologicznego z lat

1968-1970. W sposób szczególnie kierownik Katedry Mariologii KUL, zatrzymał się nad tematyką zbawczego pośrednictwa i nad udziałem w tym dziele Ducha Świętego i Marii. Teologiem, który na ten temat napisał ważne rzeczy był autor soborowego schematu mariologicznego, belgijski dogmatyk Gerard Philips. O. Napiórkowski przybliżył jego osobę i dzieło, odkrywając pneumatologiczno-mariologiczne bogactwo VIII rozdziału *Lumen gentium*.

Sobotnią sesję przedpołudniową zakończył referat o. dra Grzegorza Bartosika OFMConv. z Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie na temat: *Maryja ikoną Ducha Świętego według Bruno Forte*. Referent przedstawił w skrócie postać i dzieło współczesnego włoskiego teologa, podkreślając w sposób szczególnie jego oryginalną koncepcję teologii, którą sam Forte określa terminem teologii symbolicznej. Mówiąc o Marii, neapolitański teolog ukazuje Ją w potrójnej perspektywie. Jego zdaniem Maryja jako Matka jest ikoną Boga Ojca, jako Dziewica jest ikoną Syna, a jako Oblubienica ikoną Ducha Świętego. Referat o. Bartosika podkreślił przede wszystkim ten ostatni aspekt myśli włoskiego teologa.

Autorem kolejnego referatu był ks. dr Krzysztof Kowalik SDB z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Przedstawił on dorobek Katedry Mariologii KUL w badaniach nad relacją między Duchem Świętym a Maryją. Referent przypomniał najważniejsze publikacje, sympozja i sesje naukowe na wspomniany temat, organizowane przez Katedrę Mariologii w minionym czterdziestolecu.

Ostatni referat był dwugłosem ks. lic. Wacława Siwaka z Przemyśla i o. lic. Mieczysława Wita OFMConv. z Krakowa i dotyczył *Badań nad relacją „Maryja – Duch Święty” w pismach Ojca Świętego Jana Pawła II*. Analiza tekstów papieskich pozwala stwierdzić, że interesujący nas temat jest często obecny w myśli Papieża, a ulubionym zwrotem wyrażającym tę prawdę jest tytuł: *Oblubienica Ducha Świętego*.

Zarówno sesję piątkową jak i sobotnią kończyły dyskusje panelowe. Pierwsza miała charakter teologiczny i była próbą odpowiedzi na pytanie, dotyczące wyzwań jakie przed współczesnymi teologami stawia pneumatologia i mariologia. Dyskusja sobotnia miała z kolei charakter duszpasterski. Szczególne znaczące były wypowiedzi kustoszów sanktuariów maryjnych (np. Ludźmierz, Szymanów), katechetów i członków grup modlitewnych, którzy apelowali do teologów o przygotowanie odpowiednich pomocy i materiałów dla upowszechnienia owoców sympozjum. Podkreślono, iż w rzeczywistości polskiej szczególnie istotna wydaje się konieczność twórczego połączenia tradycyjnej pobożności maryjnej ze współczesnymi formami kultu Ducha Świętego, obecnymi w ruchach charyzmatycznych.

Biskup Julian Wojtkowski podkreślił jeszcze jeden z aspektów sympozjum. Miaonowicie w zamierzeniach organizatorów, sympozjum częstochowskie było pomyślane także jako pierwszy krok ku przygotowaniu polskiej sekcji mariologicznej na kolejny Międzynarodowy Kongres Mariologiczny, który we wrześniu 2000 roku odbędzie się w Rzymie w ramach obchodów Wielkiego Jubileuszu. Były przewodniczący sekcji mariologicznej zwrócił się do uczestników obrad z prośbą o przedstawianie propozycji tematów i przygotowywanie referatów na nadchodzący Kongres.

Program sympozjum, jak zauważył S.C. Napiórkowski, był „kompromisem między ambicjami i potrzebami a realnymi możliwościami” polskiego środowiska teologicznego. Udało się poruszyć wiele cennych tematów, lecz równie wiele zostało nietkniętych (np. temat *Duch Święty a Maryja w liturgii* czy pneumatologiczno-mariologiczna myśl H. Mühlena czy H. U. von Balthasara). Ponieważ podstawowym celem sympozjum jest publikacja książki, więc zebrane materiały zostaną jeszcze wzbogacone innymi opracowaniami polskich teologów na wspomniany temat.

Podsumowując pneumatologiczno-mariologiczne sympozjum w Częstochowie należy wyrazić wdzięczność organizatorom za podjęcie wspomnianej inicjatywy. Dzięki wygłoszonym referatom uczestnicy sympozjum mogli się zorientować, iż temat relacji „Duch Święty – Maryja” jest tematem dość często powracającym i omawianym w dwutysiącletniej historii chrześcijaństwa. Bogactwo form i modeli, w jakich ta tajemnica była ujmowana i przedstawiana wskazuje na wyjątkowe miejsce, jakie relacja między Duchem Świętym a Maryją odgrywa w historii Zbawienia.

Zgodnie z nauczaniem Ojców Kościoła i dziś można by tej relacji nadać potrójne znaczenie. Po pierwsze jest to znaczenie apologetyczne. Fakt, iż Maryja poczęła swego Syna „za sprawą Ducha Świętego” stoi na straży podstawowej dla chrześcijaństwa prawdy, że Jezus jest Synem Bożym. Po drugie relacja ta ma znaczenie ascetyczne. Dyspozycyjność Maryi w stosunku do Ducha Świętego jest wzorem dla wszystkich chrześcijan, którzy są wezwani, aby tak być posłusznymi natchnieniom Ducha jak Ona. Po trzecie wreszcie można spojrzeć na tę relację w perspektywie kultu chrześcijańskiego. Kontemplując tajemnicę Ducha Świętego działającego w Maryi, chrześcijanin z jednej strony zachwyca się Tajemnicą Boga, który dla dokonywania wielkich dzieł posługuje się człowiekiem, z drugiej zaś przyzywa wstawiennictwa Ducha Świętego i Maryi, dla kształtowania w sobie obrazu Zbawiciela.

Oprócz aspektu jubileuszowego (włączenia się w Obchody Wielkiego Jubileuszu w roku Ducha Świętego), wspomniane sympozjum było także w pewnym sensie podsumowaniem czterdziestoletniej działalności Katedry Mariologii w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Było więc okazją do refleksji nad dorobkiem i oczekiwaniami polskiej mariologii oraz jej miejscem w naukach teologicznych. W sposób oczywisty narzucała się refleksja, że myśl teologiczna dotycząca Matki Bożej musi się rozwijać w nieustannym związku z innymi dyscyplinami teologicznymi, zwłaszcza z naukami biblijnymi, chrystologią, eklezjologią i pneumatologią.

Niewątpliwym plusem częstochowskiego spotkania była możliwość modlitwanych spotkań i celebracji przed ołtarzem Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze i w kaplicy seminarium metropolitalnego. Dzięki temu sympozjum oprócz charakteru typowo intelektualnego miało także charakter medytacyjno-modlitwenny.

Grzegorz M. Bartosik OFMConv.